Europski parlament
2019-2024

Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja
Predsjednik

7.9.2023

g. Johan Van Overtveldt
Predsjednik
Odbor za proračune
BRUXELLES

Predmet: **Mišljenje o izmjeni Uredbe (EU, Euratom) 2020/2093 kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027. (2023/0201R(APP))**Poštovani g. predsjedniče,

u okviru navedenog predmeta, Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja bio je zadužen za podnošenje mišljenja Vašem odboru te je mišljenje odlučio podnijeti u obliku pisma.

Odbor za zapošljavanje i socijalna pitanja razmotrio je temu na svojoj sjednici od 18. srpnja 2023. i odlučio zatražiti od Odbora za proračune da, kao nadležni odbor, u prijedlog rezolucije koji će usvojiti uvrsti sljedeće prijedloge.

S poštovanjem,

Dragoş Pîslaru

PRIJEDLOZI

A. budući da su aktualna visoka inflacija i višestruke krize stvorile velik pritisak na tekuće gornje granice VFO-a jer nestaju razlike do gornjih granica potrebne za suočavanje s trenutačnim i budućim izazovima EU-a, ispunjavanje dugoročnih ciljeva EU-a i njegovu sposobnost održavanja dostatne razine ulaganja u programe i politike EU-a, među ostalim u važne prioritete kao što su pravedna, zelena i digitalna tranzicija; budući da te višestruke krize utječu na socijalnu i gospodarsku situaciju u EU-u, među ostalim na tržišta rada EU-a i životne uvjete te predstavljaju rizik od negativnog utjecaja na rast i zapošljavanje; budući da proračun EU-a mora učinkovito odgovarati na nove potrebe i podupirati ih u krizama, posebno kada sve veća inflacija i brzo povećanje cijena hrane i energije diljem EU-a negativno utječu na najranjivije stanovništvo jer se dodatno povećava nejednakost i pogoršava siromaštvo i energetsko siromaštvo; budući da se ne predviđa da će rast plaća biti jednako brz kao inflacija pa stoga radnici gube na kupovnoj moći te bi se njihovi životni uvjeti mogli pogoršati; budući da će to isto tako povećati pritisak na kapacitete socijalne politike te na automatske stabilizatore kao što su nacionalni programi za nezaposlenost;

B. budući da je oko 96,5 milijuna Europljana ili 21,9 % stanovništva EU-a trenutačno izloženo riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, pri čemu je 24,7 % djece u EU-u izloženo riziku od siromaštva i socijalne isključenosti; budući da je istraživanje na razini Unije iz 2021. pokazalo da si oko 34 milijuna Europljana, odnosno gotovo 6,9 % stanovništva EU-a, ne može priuštiti grijanje doma u dovoljnoj mjeri[1]; budući da je Opservatorij za energetsko siromaštvo procijenio da je više od 50 milijuna kućanstava u EU-u pogođeno energetskim siromaštvom;

C. budući da se ciljevima akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava teži tome da najmanje 78 % stanovništva EU-a u dobi od 20 do 64 godine bude zaposleno, da se najmanje 60 % svih odraslih osoba svake godine osposobljava, te da se broj osoba kojima prijeti siromaštvo ili socijalna isključenost smanji za najmanje 15 milijuna, uključujući barem 5 milijuna djece; budući da su u akcijskom planu također predviđeni brojni prijedlozi za ostvarenje tih ciljeva do 2030.; budući da u trenutačnom kontekstu postizanje tih ciljeva postaje teže s obzirom na predviđeno povećanje siromaštva i nezaposlenosti; budući da su sustavi socijalne zaštite pod velikim pritiskom jer se u okviru njih želi ublažiti socijalni učinak krize, pružiti potpora izbjeglicama i zajamčiti pristojne životne uvjete te pristup kvalitetnim osnovnim uslugama kao što su zdravstvo, obrazovanje i stanovanje za sve;

D. budući da je kvalificirana radna snaga ključna za osiguranje socijalno poštene i pravedne zelene i digitalne tranzicije te za jačanje održive konkurentnosti i otpornosti Unije na negativne vanjske šokove; budući da primjerenije i prikladnije vještine otvaraju nove mogućnosti i osnažuju pojedince da u potpunosti sudjeluju na tržištu rada, u društvu i demokraciji, iskorištavaju mogućnosti zelene i digitalne tranzicije i ostvaruju svoja prava; budući da je cilj Europske godine vještina prekvalifikacijom i usavršavanjem poduprijeti održivi rast socijalnog tržišnog gospodarstva Unije i riješiti

[1] Uvodna izjava 13. Uredbe o uspostavi Socijalnog fonda za klimatsku politiku: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023R0955

problem nedostatka vještina s kojim se suočava 77 %[2] poduzeća u cijeloj Uniji, kako bi se povećala njezina konkurentnost i doprinos otvaranju kvalitetnih radnih mjesta;

E budući da su programi instrumenta NextGenerationEU, kao što su ReactEU, Fond za pravednu tranziciju i Mehanizam za oporavak i otpornost, osigurali ekonomski i socijalno održiv, pravedan, uključiv i nediskriminirajući oporavak; budući da je europski instrument za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE), koji je Komisija usvojila, doživio uspjeh; budući da je Platforma za strateške tehnologije za Europu dio europskog odgovora na potrebu za poticanjem ulaganja u ključne tehnologije i tehnologije u nastajanju u Europi, rješavanjem problema nedostatka radne snage i potreba za vještinama te da joj je cilj ojačati europski suverenitet i sigurnost, povećati konkurentnost Unije te zelenu i digitalnu tranziciju;

1. ističe središnju ulogu proračuna EU-a u ostvarivanju političkih prioriteta Unije, uključujući uspjeh zelene i digitalne tranzicije, osobito posvećivanjem posebne pozornosti udaljenim područjima i najudaljenijim regijama, energetski intenzivnim sektorima i niskokvalificiranim radnicima kako bi se oni prekvalificirali i usavršavali, stvaranjem kvalitetnih radnih mjesta i pristojnih radnih uvjeta; ističe važnost primjerenih plaća i zaštite socijalne sigurnosti, visokih standarda zdravlja i sigurnosti na radu i rodno uravnoteženih mogućnosti u iskorjenjivanju siromaštva, smanjenju nejednakosti te poticanju uključivog i socijalno pravednog, održivog i nediskriminirajućeg oporavka; naglašava potrebu za snažnim nacionalnim sustavima socijalne zaštite, programima skraćenog radnog vremena kako bi se izbjegle drastične posljedice otpuštanja i naknada za stanovanje za osobe kojima je potrebna pomoć; prepoznaje važnost promicanja rasta, strateške autonomije i energetske neovisnosti, uz istodobno pružanje snažne potpore, posebno mlađim generacijama, djeci, obiteljima, radnicima te malim i srednjim poduzećima, te poticanja održivog razvoja kojim se nikoga ne zapostavlja te osiguravanja kohezije i uzlazne socijalne konvergencije; poziva da se posebna pozornost posveti skupinama s niskim prihodima i ranjivim skupinama, kao što su siromašne osobe ili osobe kojima prijeti siromaštvo i socijalna isključenost, uz istodobno pružanje potpore kućanstvima sa srednjim dohotkom tako što će se osigurati da ostanu okosnica naših društava i da mogu imati dovoljno prilika za rast u cilju poticanja opće gospodarske i socijalne kohezije; također naglašava važnost osiguravanja snažnije europske zdravstvene unije nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19, promicanja vladavine prava, vrijednosti EU-a i temeljnih prava, poticanja većih i jednakih mogućnosti za sve te jamčenja snažnije Unije za svoje građane i u svijetu;

2. ističe da se gospodarski i politički kontekst promijenio od pregovora o trenutačnom VFO-u; naglašava da veličina i struktura trenutačnog VFO-a, kako je dogovoren 2020., nisu prikladne za brzo reagiranje na nove poteškoće i buduće krizne situacije i suočavanje s njima, uz istodobno zadržavanje ulaganja u programe i politike EU-a te da je stanje pod naslovom 2.b iznimno zabrinjavajuće zbog vrlo ograničenih razlika i velikog pritiska uzrokovanog visokom inflacijom; pozdravlja činjenicu da je Komisija iznijela prijedlog revizije VFO-a koji uključuje održivo rješenje za otplatu povećanih

[2] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-year-skills-2023_en

troškova duga („instrument EURI”), čime se programi instrumenta NextGenerationEU štite od rezova i stvara prostor za posebne instrumente kao što su Mehanizam za oporavak i otpornost, ReactEU, Fond za pravednu tranziciju i InvestEU; međutim, smatra da taj prijedlog nije u skladu s ambicijama EU-a i stoga ponavlja poziv na hitnu, sveobuhvatnu i ambicioznu reviziju VFO-a za razdoblje 2021. – 2027. s povećanim proračunom i novim novcem kako bi se poduprli održivi rast i ulaganja te kako bi se mogli poduprijeti strateški ciljevi strategije Europa 2020., Programa održivog razvoja do 2030., kao i instrumenti predviđeni novim zakonodavstvom, kao što su europske akademije za industriju s neto nultom stopom emisija u okviru Akta o industriji s nultom neto stopom emisija i inicijative utvrđene u europskom stupu socijalnih prava i Deklaraciji iz Porta; ustraje u tome da je potrebno zadržati odgovarajuća sredstva za koheziju, gospodarsku i socijalnu konvergenciju i ostvariti važne politike kao što su pravedna, zelena i digitalna tranzicija te omogućiti EU-u da se suoči s novim problemima u nadolazećim godinama;

3. smatra da će pri reviziji VFO-a trebati uzeti u obzir niz pitanja, a to su važnost povećane fleksibilnosti i dostatnih sredstava u VFO-u za potporu održivom rastu i ulaganjima te za učinkovito rješavanje socijalnih posljedica i posljedica na tržištu rada nastalih zbog pandemije bolesti COVID-19 i ruske ratne agresije na Ukrajinu, posebno nezaposlenosti; podsjeća da bi trebalo poštovati programe o kojima se odlučuje u okviru trenutačnog VFO-a i njihove omotnice te ustraje u tome da se socijalni prioriteti i socijalna ulaganja ojačaju u reviziji VFO-a i VFO-a za razdoblje nakon 2027. kako bi se osigurala snažna i ambiciozna socijalna dimenzija proračuna EU-a;

4. ističe ključnu ulogu fondova i financijskih instrumenata Unije, uključujući Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF) i RepowerEU, u osiguravanju gospodarski i socijalno održivog, pravednog, uključivog i nediskriminirajućeg oporavka; inzistira na tome da je Europski socijalni fond plus (ESF+) ključni pokretač za jačanje socijalne dimenzije Unije u skladu s načelima europskog stupa socijalnih prava; podsjeća da je ESF+ i glavni instrument EU-a za potporu državama članicama, ljudima i regijama u postizanju visoke razine zaposlenosti, koja treba biti popraćena odgovarajućim plaćama, pristojnim radnim uvjetima, zdravim radnim okruženjima i socijalnom zaštitom, kako bi se izgradila pravedna socijalna zaštita i razvila kvalificirana, konkurentna i otporna radna snaga spremna za prijelaz na zeleno i digitalno gospodarstvo i budući svijet rada, za izgradnju uključivih i povezanih društava u cilju iskorjenjivanja siromaštva i za ispunjavanje načela utvrđenih u europskom stupu socijalnih prava; stoga poziva na znatno povećanje proračuna fonda ESF+, posebno za najsiromašnije u našem društvu; također ističe važnost Europskog fonda za prilagodbu globalizaciji za radnike koji su proglašeni viškom (EGF), Fonda za pravednu tranziciju (FPT), ReactEU-a i njegovih dodatnih sredstava za ESF+, Inicijative za zapošljavanje mladih (YEI) i Fonda europske pomoći za najpotrebitije (FEAD);

5. uviđa da ESF+ i Mehanizam za oporavak i otpornost moraju doprinijeti provedbi europskog stupa socijalnih prava primjenom njegovih načela u praksi i uključivanjem socijalnih ciljeva u cjelokupno relevantno zakonodavstvo, politike i provedbene planove povezane s instrumentom NextGenerationEU; naglašava da bi trebalo dodijeliti odgovarajuća sredstva za ažuriranje i provedbu akcijskog plana i ciljeva europskog stupa socijalnih prava donesenih u Portu, ističe da je Mehanizam za oporavak i otpornost imao važnu ulogu u ublažavanju krize i trebao bi biti primjer koji treba

slijediti u slučaju budućih kriza te naglašava potrebu za jačanjem sustava socijalne skrbi i ulaganjem u socijalnu sigurnost, pristup zdravstvenoj skrbi i obrazovanju, cjenovno pristupačno stanovanje, kvalitetno zapošljavanje, kvalitetno osposobljavanje i socijalne usluge za ranjive skupine; smatra da bi znatan iznos sredstava trebalo dodijeliti za socijalna ulaganja kako bi se ojačali sustavi socijalne skrbi i ulagalo u socijalnu sigurnost, pristup zdravstvenoj skrbi i obrazovanju, cjenovno pristupačno stanovanje, zapošljavanje, pravdu i socijalne usluge za ranjive skupine te u tom pogledu poziva Komisiju da osigura odgovarajuće osoblje za potporu tom zadatku; smatra da bi ciljeve iz Porta u vezi sa siromaštvom trebalo dopuniti na razini EU-a akcijskim planom i snažnom strategijom protiv siromaštva potpomognutom znatnim ulaganjima koja su usmjerena na sve aspekte siromaštva, uključujući siromaštvo unatoč zaposlenju;

6. podsjeća da su mladi posebno bili izloženi višestrukim krizama u pogledu zapošljavanja, obrazovanja, osposobljavanja i mentalne dobrobiti; naglašava da u revidiranom VFO-u prednost treba dati potpori mladima i mjerama za borbu protiv nezaposlenosti mladih te ojačati postojeće inicijative, kao što je Garancija za mlade;

7. ističe demografske izazove u Uniji koji proizlaze iz starenja stanovništva, smanjenja plodnosti i duljeg očekivanog životnog vijeka; ustraje na potrebi za ulaganjem u socijalnu infrastrukturu kako bi se odgovorilo na demografski izazov; naglašava nedostatak europskih i nacionalnih politika kao odgovor na utjecaj demografskih promjena; pozdravlja europsku strategiju za skrb i poziva države članice da je podrže u okviru VFO-a, a države članice da na najbolji način iskoriste europske strukturne i investicijske fondove za ulaganja u skrb o djeci i skrb o starijim osobama i drugima kojima je potrebna skrb, putem ESF-a plus, fonda InvestEU i drugih financijskih instrumenata kojima se potiču socijalna ulaganja;

8. pozdravlja nastojanja Unije u jačanju napora za borbu protiv zabrinjavajućih stopa siromaštva djece i u doprinesu iskorjenjivanju siromaštva djece s pomoću nedavno uspostavljenog europskog jamstva za djecu; upozorava, međutim, da je trenutačna kriza već pogoršala i da će dodatno pogoršati sve lošiji položaj djece koja žive u siromaštvu ili su izložena riziku od siromaštva, što će imati dugoročne posljedice; napominje da su države članice od uspostavljanja jamstva za djecu već uložile oko 9 milijardi EUR u njega; ponovo poziva na hitno povećanje sredstava za europsko jamstvo za djecu s namjenskim proračunom od najmanje 20 milijardi EUR za razdoblje 2021. – 2027., te ustraje na tome da se taj dio uključi u revidirani VFO[3]; nadalje, poziva Komisiju da stavi na raspolaganje sva dostupna sredstva za provedbu jamstva za djecu, uključujući, među ostalim, ESF+, REACT-EU i Mehanizam za oporavak i otpornost, a države članice poziva da ta sredstva što bolje iskoriste; poziva Komisiju da poboljša koordinaciju među zemljama EU-a u provedbi akcijskih planova za jamstvo za djecu te da bolje procijeni i uključi učinak politika EU-a i nacionalnih politika na položaj djece;

9. ističe da je privremena i kratkoročna fleksibilnost uvedena u fondove kohezijske politike nizom prijedloga djelovanja kohezijske politike za izbjeglice u Europi (CARE)

[3] Rezolucija Europskog parlamenta od 7. travnja 2022. o zaštiti koju EU pruža djeci i mladima koji bježe od rata u Ukrajini (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0120_HR.html) i Rezolucija Europskog parlamenta od 15. prosinca 2022. o jačanju višegodišnjeg financijskog okvira 2021. – 2027.: otporan proračun EU-a prilagođen novim izazovima (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0450_HR.html)

pomogla državama članicama da se brzo suoče s posljedicama rata u Ukrajini, iako to još uvijek nije dovoljno u odnosu na opseg potreba u nekim državama članicama; pozdravlja prijedlog Komisije za namjenski instrument za potporu Ukrajini u preostalom razdoblju programiranja VFO-a kako bi se osiguralo stabilno i predvidljivo financiranje unutar okvira kojim će se podupirati financijska stabilnost Ukrajine, promicati njezin oporavak i modernizacija uz provedbu ključnih reformi na njezinu putu pristupanja;

10. smatra da su potrebni dodatni napori za sprečavanje nezaposlenosti i podzaposlenosti koje proizlaze iz rata te poziva na nastavak i refinanciranje instrumenta SURE za potporu programima skraćenog radnog vremena i radnicima koji bi bili privremeno otpušteni, sve dok socioekonomske posljedice rata i dalje negativno utječu na tržište rada; poziva na privremeni europski paket za socijalnu otpornost, u kojem bi se uskladio niz mjera i sredstava za jačanje sustava socijalne skrbi i socijalne zaštite u EU-u; naglašava da se instrument SURE pokazao uspješnim u borbi protiv nezaposlenosti koja je bila posljedica pandemije bolesti COVID-19;

11. ponovo poziva Komisiju da osmisli strukturu gospodarskog upravljanja u EU-u koja će se temeljiti na fleksibilnosti, solidarnosti, integraciji, socijalnoj pravdi i konvergenciji, rodnoj ravnopravnosti, visokokvalitetnim javnim uslugama, uključujući kvalitetan javni obrazovni sustav za sve, kvalitetnim radnim mjestima i održivom razvoju;

12. poziva Komisiju da izradi odgovarajuću strategiju za uključivanje socijalnih ciljeva u potrošnju Unije; smatra da je potrebna metodologija uključivanja socijalne komponente u proračun Unije kako bi se osiguralo da su sve politike koje financira Unija u skladu s 20 načela definiranih u europskom stupu socijalnih prava te da se potrošnjom Unije doprinosi europskim socijalnim ciljevima ili barem da nije u suprotnosti s tim ciljevima. poziva na jačanje uključenosti socijalnih partnera i načela partnerstva u osmišljavanje, provedbu i praćenje VFO-a u pogledu zaštite prava radnika i socijalnih prava, očuvanja radnih mjesta, otvaranja kvalitetnih radnih mjesta i pravedne tranzicije;

13. zabrinut je zbog toga što plaće trenutačno padaju zbog inflacije i niza izvanrednih cjenovnih šokova u području energije; naglašava da hitno treba povećati plaće kako bi se održala unutarnja potražnja i uključiv rast te smanjio utjecaj dvostruke krize na radnike i kućanstva; smatra da su potrebni dodatni napori u okviru proračuna EU-a i VFO-a kako bi se socijalnim partnerima pomoglo da postignu porast plaća primjenom tripartitnih okvira za jačanje kapaciteta, čime bi se ubrzao očekivani pozitivan učinak predložene direktive na primjerene minimalne plaće i njezina brza provedba;

14. ponavlja svoj poziv Komisiji da predstavi metodologiju praćenja socijalnih rashoda u proračunu EU-a na temelju ciljeva održivog razvoja i načela europskog stupa socijalnih prava te da uključi pokazatelje dobrobiti u pregled socijalnih pokazatelja i izmjeri ukupni učinak različitih fondova, instrumenata i mehanizama koji se financiraju u okviru VFO-a na poboljšanje radnih uvjeta i dobrobiti[4]; ustraje u tome da pravila kojima

[4] Rezolucija Europskog parlamenta od 5. travnja 2022. o općim smjernicama za pripremu proračuna za 2023., dio III. – Komisija (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0106_HR.pdf) i mišljenje Odbora za zapošljavanje i socijalna pitanja upućeno Odboru za proračune o općem proračunu Europske unije za financijsku godinu 2024. – svi dijelovi (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/EMPL-AD-746942_HR.pdf)

se uređuje upotreba sredstava Unije moraju biti usklađeni sa socijalnim pravima i demokratskim načelima, europskim stupom socijalnih prava, ciljevima održivog razvoja i temeljnim pravima radnika; smatra da bi se javna sredstva trebala dati poslodavcima koji poštuju prava radnika i primjenjive radne uvjete;

15. ističe da ESF+ mora osigurati odgovarajuću potporu za izgradnju kapaciteta socijalnih partnera EU-a, uključujući u obliku osposobljavanja, mjera umrežavanja i jačanja socijalnog dijaloga te za aktivnosti koje zajedno provode socijalni partneri i organizacije civilnog društva;

16. pozdravlja povećanje sredstava za InvestEU, Europsko vijeće za inovacije, Inovacijski fond i Europski fond za obranu za koja se očekuje da će dovesti do ulaganja u ključne tehnologije obuhvaćene Aktom o industriji s nultom neto stopom emisija uz potporu STEP-a; i jačanje otvorenog strateškog suvereniteta Unije; stoga poziva na proračun od najmanje 102 milijuna EUR za osnivanje i funkcioniranje akademija za vještine s nultom neto stopom emisija;

17. podsjeća da agencije Eurofound, EU-OSHA, Cedefop, ETF i ELA imaju važnu ulogu u pružanju specijaliziranih znanja institucijama i zemljama Unije, posebno o pitanjima zapošljavanja i socijalnim pitanjima, te da one moraju dobiti potrebne financijske i ljudske resurse za ispunjenje rastućih zadaća;

18. naglašava važnost Europske godine vještina 2023. koja uključuje konkretne mjere i politike, potpomognute odgovarajućim financiranjem iz VFO-a, za daljnji razvoj mjera u području zapošljavanja i poduzetništva.